

Kalle och änglarna

En filmhandledning
utgiven av Film & Publik, Svenska Filminstitutet
Text: Chi An Gramfors

Åldersrekommendation: Lågstadiet/Mellanstadiet

Den här handledningen vänder sig till dig som ska se och diskutera den norska filmen "Kalle och änglarna" tillsammans med en grupp elever på låg- eller mellanstadienivå. Filmen skildrar sorgearbetet hos den åttaåriga Kalle efter det att hans pappa har dött. Sitt ämne till trots innehåller filmen en hel del humor. Vissa absurda och fantasifulle inslag ingår också, vilket starkt kontrasterar den realistiska skildringen i övrigt.

Inled gärna diskussionen efter filmen med att summera de reaktioner som filmen gett upphov till. Fanns det avsnitt i filmen som var svåra att förstå? Var det en sorglig film – eller fanns det också saker att skratta åt?

Filmens handling

Kalle är en åttaårig pojke som bor med sina föräldrar och sin äldre bror i en norsk stad. Han ser upp till sin pappa som han älskar. Pappan är intresserad av flygning och engagerad i arbetet för en bättre miljö. På somrarna brukar familjen åka till farfar och farmor på landet. Kalles farmor är glad och snäll medan farfar är mycket sträng.

Under en vistelse hos farmor och farfar på landet bygger Kalles pappa ett par stora vingar att segelflyga med, en s.k. hangglider. När hangglidern är klar ger sig pappan ut på en jungfrutur. Med sig har han en packe flygblad mot miljöförstöringen som han tänker sprida från luften. Något går dock fel och pappan störtar till marken och omkommer. I samband med begravningen berättar Kalles farmor om hur änglarna ska hämta pappan och ta honom till himlen. Vid kyrkan, där begravningen äger rum, skymtar Kalle skuggan av en ängel.

Kalle tror att änglarna kommer när det åskar. Han berättar om ängeln han sett för sin jämnåriga kamrat Maria. Kalle är övertygad om att hans pappa inte tänker följa med till himlen utan att först besöka Kalle en sista gång. Kalles storebror Johnny försöker förklara att pappan ligger och ruttar på kyrkogården, men Kalle vill inte lyssna.

Ett stort åskväder bryter ut. När Kalle ger sig ut för att leta efter sin pappa finner han en ängel som fastnat i ett träd. Ängeln heter Mikael. Kalle försöker hjälpa ängeln att komma loss. Då Kalles farfar närmar sig trädet för att se vem Kalle talar med, ramlar ängeln Mikael ned på farfar, som blir mycket chockad. Vid fallet skadar ängeln sin ena vinge så allvarligt att han inte kan fullfölja sitt uppdrag att hämta Kalles pappa till himlen. Kalle tar hand om ängeln Mikael i väntan på att

vingen ska läka.

Kalle besöker sin pappas grav på kyrkogården. Vid graven inser Kalle att hans uppgift är att fortsätta pappans arbete att sprida informationen om miljöförstöringen. Ängeln Mikael berättar att den brutna vingen försenat hans uppdrag och att ärkeänglarna i himlen är mycket upprörda. Enligt ängeln Mikael är ärkeänglarna på väg till jorden för att hämta hem både Mikael och Kalles pappa.

Kalle lovar ängeln Mikael att reda ut situationen. Kalles farfar har blivit allt mer tillmötesgående efter att ha fått ängeln Mikael i huvudet. För att inte bli överraskade av ärkeänglarna får Kalle hjälp av farfar att gillra en fälla. Ärkeänglarna överlistar dock fällan och tar med sig Mikael.

Kalle och farfar hittar alla änglarna i ett träd på stranden. De har svårt att flyga på grund av luftföroreningarna. Farfar gör en överenskommelse med ärkeänglarna – "oss gamlingar emellan". Farfar och Kalle hjälper änglarna med himmelsfärden genom att låta dem göra en "take off" från ett lastbilsflak i utbyte mot att änglarna tar ansvar för utdelningen av flygbladen. Kalle kör lastbilen medan farfar assisterar änglarna på flaket, iförd pappans hangglider. Änglarna lovar att hämta Kalles pappa på vägen och ta honom med till himlen.

Kalle inser att hans pappa är död och på väg till himlen med änglarna.

I stället för att önska att pappan ska komma tillbaka hoppas nu Kalle att pappan och änglarna ska lyckas sprida flygbladen från luften. Och medan Kalle och Maria ligger i Kalles trädskoja och tittar upp mot himlen ser Kalle hur flygbladen sakta börjar dala ner från skyn. Kalle frågar om Maria kan se dem. Hon nickar jakande.

Kalle och hans värld

Filmen "Kalle och änglarna" inleds med att vi får ta del av en småfilm med bilder av Kalle och hans familj. Flera av bilderna är tagna på landet hos farfar och farmor. Vi hör Kalle själv berätta till bilderna och kommentera de olika personerna.

* Vad får vi veta om Kalle, hans föräldrar och storebror Johnny? Vilken relation har Kalle till farföräldrarna? Även sommarkompisen Maria finns med i småfilmen. Vilket förhållande har Kalle till henne?

* Fundera över när berättelsen om Kalle utspelar sig. I miljöer och kläder blandas 50-tal och 60-tal, medan frågan om miljöförstöringen tycks kunna vara hämtad från vår egen tid. I vilka delar av filmen går det att känna igen sig? Vad känns föräldrat?

Fantasi och verklighet

I filmen "Kalle och änglarna" blandas fantasi och verklighet på ett ibland ganska överraskande sätt. Ur ett perspektiv kan inslagen med änglarna kännas orealistiska. Samtidigt kan upplevelsen av änglarna tolkas som en logisk reaktion hos en person som just upplevt en nära anhörigs död.

* Fundera över vilken roll änglarna spelar i Kalles liv. Både pappan och farmodern har talat med Kalle om änglarna. Pappan säger i början av filmen att luften är så smutsig att änglarna inte orkar lyfta vingarna. När Kalle visar en fjäder från ängeln Mikael för sin bror Johnny, säger brodern att det bara är en vanlig hönsfjäder. Tror ni att änglarna finns på riktigt, eller finns de bara i Kalles fantasi?

* Det går att se ängeln Mikael som en slags låtsaskamrat. Kalle skaffar när pappan dör. Hur ser Kalles relation till ängeln Mikael ut? Ängeln Mikael är visserligen 500 år, men ärkeänglarna anser att Mikael är en nybörjare i änglavärlden. Vad betyder det för Kalles självkänsla när han får hjälpa ängeln Mikael till rätta på jorden?

När någon dör

När Kalles pappa störtar med hangglidern och dör i början av filmen sker det mycket oväntat. Familjen skämtar med pappan. En trattgrammofon spelar glad musik. Plötsligt störtar pappan. Så överraskande kan döden vara när den kommer i form av en olyckshändelse. Andra gånger kan döden närma sig på ett smygande sätt, till exempel när man bli äldre och levat så länge att kroppen för varje dag orkar mindre och mindre.

* Olyckan när Kalles pappa dör är otäck. Kalle sätter händerna framför ögonen. Han vill inte se. Fundera över varför Kalle har så svårt att acceptera att pappan är död. Vilka förväntningar har Kalle inför vad han och pappan ska göra under sommaren? När något mycket smärtsamt inträffar brukar man ibland tänka "Det får inte vara sant." Kan ni känna igen den känslan?

* När någon dör är det viktigt att få sörja och vara ledsen. Men alla sörjer inte på samma sätt. Hur skiljer sig de olika huvudpersonernas sätt att sörja? Hur sörjer mamman, Kalles bror, farfar och farmor? Det är också viktigt att komma ut ur sorgen och gå vidare i livet. Ganska snart efter pappans död börjar en herrbekant (Jacobsen) att flirta med Kalles mamma. Detta gör ont i Kalle som blir arg och ledsen. Varför reagerar Kalle så?

* "Vi får aldrig glömma de döda, men du och jag måste leva våra liv", säger doktor Thorvaldsen till Kalle på ett ställe i filmen. Kalle vill hedra sin pappas minne genom att fortsätta pappans kamp mot miljöförstöringen. På vilka sätt försöker den övriga familjen att minnas pappan? Vilken roll spelar

t.ex. begravningsritualen i kyrkan och graven för de vuxnas sorgearbete?

Att ha en tro

Det är Kalles mormor som berättar om änglarna för Kalle. Hon är kristen och tror på Gud. Frågorna om livets uppkomst och vad som händer när vi dör har människor grubblat på i alla tider. Som svar på dessa frågor har de flesta religioner vackra bilder som förklarar livets mysterium: varför vi finns, meningen med livet och vad som händer när vi dör.

* I "Kalle och änglarna" berättas att man kommer till himlen när man dör. Vad tror ni döden innebär? Tror ni på änglar? Känner ni till förklarande bilder från andra religioner som beskriver livets uppkomst eller vad som händer efter döden? Även språket innehåller symboliska uttryck som försöker förklara vad döden innebär. Fundera över innebörden i begrepp som "gå bort", "gå in i evigheten", "den sista vilan", "komma hem".

* Diskutera den roll som kyrkan och religionen spelar i era liv. Många väljer att besöka en kyrka för att visa vördnad inför viktiga skeenden i livet, t.ex. för att välsigna ett nyfött barn, giftemål eller begravning. Fundera över vad det är som gör dessa situationer så betydelsefulla. När var ni senast i kyrkan? Vilka kyrkor finns i er närhet?

* Maria berättar för Kalle att när hon önskar något riktigt mycket brukar hon hoppa omkring på möblerna utan att nudda golvet samtidigt som hon tänker intensivt på det hon önskar. När Kalle är som mest angelägen om att pappan ska komma tillbaka beslutar han sig för att prova Marias metod. Tror ni att det fungerar? Kristna människor brukar knäppa sina händer och formulera sina önskningar i en bön till Gud. Vilken betydelse kan det ha när man samlar sina tankar kring viktiga frågor på det sättet?

Vårt ansvar för varandra

Trots att döden är förknippad med sorg och smärta kan den också hjälpa oss att få perspektiv på livet. När döden inträffar plötsligt och oväntat drabbas vi ofta av en insikt om hur kort vår tid på jorden är – och hur viktigt det är att visa hänsyn och ta hand om varandra den tid vi har tillsammans.

* I filmen förklarar doktor Thorvaldsen att man förändras som människa när någon som man älskar plötsligt dör. Den person i filmen som genomgår den största förändringen är Kalles farfar. I början är han både sträng och sur, men han får barnasinnets tillbaka när ängeln Mikael ramlar ned i huvudet på honom. Vad tror ni det är som farfar upptäcker?

* Änglarna i filmen är mycket ovilliga att hjälpa människorna att reda ut saker som gått fel. "Vad skulle hända om änglarna skulle göra mirakel hela tiden och hjälpa människorna så fort något gick gale? Det skulle bli kaos." säger ängeln Mikael till Kalle. Diskutera varför ängeln Mikael anser att det är av högsta vikt att människorna själva tar sitt ansvar för livet på jorden. Vem är till exempel ansvarig för den miljöförstöring som pågår? Har människan någonting att lära av sina misstag?

Gör ett studiebesök

Det kan vara intressant att fördjupa diskussionen om vår relation till döden genom att besöka en kyrka och tala med prästen om begravningsrutiner och om "livet efter detta" enligt kristen tro. Gör ett studiebesök på en begravningsbyrå och ta reda på hur det kan gå till vid en begravning.

Tag reda på hur olika religioner ser på livet och döden. Vilka olika begravningsseder känner ni till? I Sverige bär vi svarta kläder när vi går på begravning. I Kina ska man vara klädd i vitt. Ta reda på hur sederna ser ut i olika länder.

Produktionsuppgifter

Regi – Ole Bjørn Salvesen
Produktion – Kjeruben A/S för Mekano Pictures AB, Connexion Film GmbH&Co KG med stöd av Produktionsfondet för kino og fjernsynsfilm, Norsk Filminstitutt, Nordiska Film & TV-fonden, Norge/Sverige/Tyskland 1993.
Producent – Anders Birkeland
Producent, förarbeten – Egil Ødegård
Manuskript – Ole Bjørn Salvesen
Manusmedverkan – Kjell Sundstedt
Manusbearbetning – Catti Edfeldt
Foto – Erling Thurmann Andersen
Klippning – Susanne Linnman
Ljud – Sturla Einarson
Scenograf – Ingeborg Kvamme
Kostym – Anne Pedersen
Maskör – Lotta Petersson
Originalmusik – Gunnar Edander

rollerna

Kalle – Tom Bech Letessier
Pappa – Helge Jordal
Mamma – Unni Kristin Skagestad
Johnny – Petter Widtt Kristiansen
Farmor – Margreth Weivers
Farfar – Lothar Lindtner
Ängeln Mikael – Karl Sundby
Maria – Live Nelvik
Mona – Camilla Martens
Jakobsen – Ingar Helge Gimle
Doktor Thorvaldsen – Geo von Krogh
Ärkeängel 1 – Sverre Hansen
Ärkeängel 2 – Kjell Stomoen

Tekniska uppgifter

Originaltitel – Kalle og englene
Speltid – 90 minuter
Längd – 2.700 meter
Format – Vidfilm (1:1:66)
Ljudsystem – Dolby Stereo
Censur – Tillåten från 7 år
Svensk översättning – Anders Birkeland
Svensk premiär – 8 oktober 1994

Distribution

Folkets Bio
Box 2068
103 12 Stockholm
Telefon 08-20 31 59
Telefax 08-20 40 23

Filmhandledningar ges ut av Svenska Filminstitutet, Film & Publik, Box 27 126, 102 52 Stockholm.

De publiceras i tidskriften Zoom. Filmhandledningar kan beställas mot porto- och exp.avgift.

Till vissa filmhandledningar finns en studiekassett med utdrag ur filmen (150 kr inkl moms + porto).

www.sfi.se/skolbio